

EUROPESE UNIE

**Juni
2023**

Digitalisering in recente projecten binnen het programma Erasmus+

Auteur: Willeke van der Werf

Erasmus+

Enriching lives, opening minds.

Inhoud

1.	Inleiding	2
2.	Overzicht per sector van projecten uit KA226 (2020)	4
	2.1 Hoger onderwijs.....	4
	2.1.1 Sectorspecifieke doelstellingen voor digitalisering in het hoger onderwijs.....	4
	2.1.2 Nederlandse digitaliseringsprojecten in het hoger onderwijs (KA226)	4
	2.2 MBO	5
	2.2.1 Sectorspecifieke doelstellingen voor digitalisering in het MBO	5
	2.2.2 Nederlandse digitaliseringsprojecten in het MBO (KA226)	6
	2.3 Primair- en voortgezet onderwijs.....	7
	2.3.1 Sectorspecifieke doelstellingen voor digitalisering in het primair- en voortgezet onderwijs	7
	2.3.2. Nederlandse digitaliseringsprojecten in het primair- en voortgezet onderwijs (KA226).....	7
	2.4 Overzicht van KA226 projecten waarbij NL geen initiatiefnemer maar partner is ...	9
	2.5 COVID-19 en digitalisering in KA226	10
	2.6 Samenvatting resultaten KA226.....	10
5.	Conclusies, discussie en samenvatting.....	14
	5.1 Conclusies, discussie en beperkingen	14
	5.2 Samenvatting	16
	5.3 Aanbevelingen	17

1. Inleiding

[Erasmus+](#) is het subsidieprogramma van de Europese Unie voor onderwijs, training, jeugd en sport. Het richt zich enerzijds op individuele mobiliteit, studenten, jongeren, docenten, leerders, die de mogelijkheid krijgen om binnen Europa en deels ook daarbuiten een deel van hun studie te volgen, stage te lopen of een training te volgen. Daarnaast ondersteunt Erasmus+ organisaties die internationale samenwerkingen aangaan in projecten. Erasmus+ omvat de volgende onderwijssectoren: primair- en voortgezet onderwijs (po/vo); mbo; ho en volwasseneneducatie.

Het Nationaal Agentschap Erasmus+ (hierna: NA) voert het programma Erasmus+ in opdracht van het Ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, in Nederland uit. Het beoordeelt subsidieaanvragen van organisaties en instellingen. Het kent projectsubsidies toe en het ziet toe op de kwaliteit van gesubsidieerde projecten. Daarnaast werkt het NA, o.a. door middel van thema's, zoals bijvoorbeeld digitalisering, gericht aan het versterken van internationalisering binnen organisaties uit eerdergenoemde sectoren in samenwerkingsprojecten/strategische partnerschappen.

Binnen het Nationaal Agentschap (NA) Erasmus+ wordt al sinds enige tijd onder ander subsidie toegekend voor projecten op het gebied van digitalisering, of waarbij het thema digitalisering, naast andere thema's, een rol speelt. Daarom is het relevant om te weten wat er vanuit het NA Erasmus+ zoals gebeurt op het gebied van digitalisering. Daarbij gaat het vooral over de zogenoemde KA2-projecten op het gebied van strategische partnerschappen, omdat het thema digitalisering vaker in dit soort samenwerkingsverbanden wordt opgepakt dan in individuele mobiliteitstrajecten (KA1). Om die reden is begonnen met het inventariseren van digitaliseringsprojecten om zo een overzicht te krijgen, de grote lijnen in digitalisering te kunnen duiden en te bekijken welke projecten mogelijk als 'parel' kunnen worden aangemerkt.

De **centrale vraag** voor deze inventarisatie is daarom:

Welke KA2 projecten met als thema digitalisering hebben de afgelopen jaren subsidie ontvangen vanuit het programma Erasmus+, wat is de rode draad binnen deze projecten en zitten hier 'parels' tussen van projecten die op bijzondere wijze digitalisering verbinden met andere relevante thema's.

De inventarisatie is vooralsnog afgebakend tot de meest recente jaren: 2020, 2021 en (tot maart) 2022 en daarbinnen naar KA226, KA200, KA201, KA202, KA203, KA204 en tenslotte K227. In deze jaren is er mogelijk ook sprake geweest van een versnelling van ontwikkelingen als gevolg van de Covid-pandemie. Deze pandemie is namelijk aanleiding geweest voor een extra subsidiemoment KA226 specifiek voor digitalisering, de zogenoemde "covid-call" (2020). Gelijktijdig is een ("covid") call uitgegaan voor cultuur (KA227) waarin soms digitalisering ook een rol speelde. Alle digitaliseringsprojecten uit KA226 met als thema 'digitalisering' zijn in deze rapportage apart verwerkt. Daarnaast is er, waar mogelijk, gekeken naar andere projecten rond digitalisering door te selecteren op de trefwoorden 'digitalization' en 'digitalisation' in de genoemde jaren. Dit gaat binnen KA2 over strategische partnerschappen waarbij een Nederlandse organisatie het initiatief nam of waarbij een Nederlandse organisatie als partner deelnaam aan een project dat elders in Europa werd geïnitieerd in het kader van het programma Erasmus+.

Voor de verwerking van de gegevens uit de projecten die voor deze inventarisatie zijn geselecteerd is gebruik gemaakt van een rapportage over digitalisering bij Erasmus+ van het AEF (2021)¹. Er is nauw aangesloten bij ordening van beleidsdoelen die in deze rapportage is gehanteerd. In de opbouw van dit rapport worden daarom eerst enkele ordeningskaders van het AEF rapport kort toegelicht in de inleiding. Daarna volgt eerst een overzicht per sector van de digitaliseringsprojecten uit KA226 (2020), die zijn gelabeld naar de onderstaande verschillende digitaliseringsdoelen/beleidsdoelen van het AEF. Daarna zijn de gevonden projecten op basis van de inhoudelijke beschrijving op dezelfde manier gelabeld en ingedeeld naar de sectoren primair en voortgezet onderwijs (po/vo), middelbaar beroepsonderwijs (mbo), hoger onderwijs (ho) en volwasseneneducatie (ve), of combinaties hiervan. Vervolgens zijn de resultaten geanalyseerd en is er met behulp van deze analyse gereflecteerd op de prioriteiten die de sector voor zichzelf heeft gesteld (eveneens ontleend aan het AEF rapport). Waar mogelijk zijn naast hoofdlijnen ook 'parels' gemarkeerd. Daarna wordt deze werkwijze per volgende paragraaf herhaald, maar dan zonder inhoudelijke inleiding per sector. Het resultaat van deze inventarisatie is een in kaart gebracht

¹ Van der Vegt, J & J. Schievels (2021) *Onderzoek naar de rol van digitalisering binnen het programma Erasmus+*, Eindrapport. Andersson Elffers Felix, Utrecht

overzicht van digitaliseringsprojecten die in de jaren 2020, 2021 en 2022 subsidie hebben ontvangen in de calls 200 t/m 204 en 227. Deze projecten kunnen al dan niet verwijzen naar de noodzaak tot digitaliseren als gevolg van COVID19. De inventarisatie begint met de KA226 (2020) projecten, omdat deze call specifiek op digitalisering was gericht ("digital education readiness partnerships"). Vervolgens wordt behandeld waar in de andere calls digitalisering ook aan de orde komt.

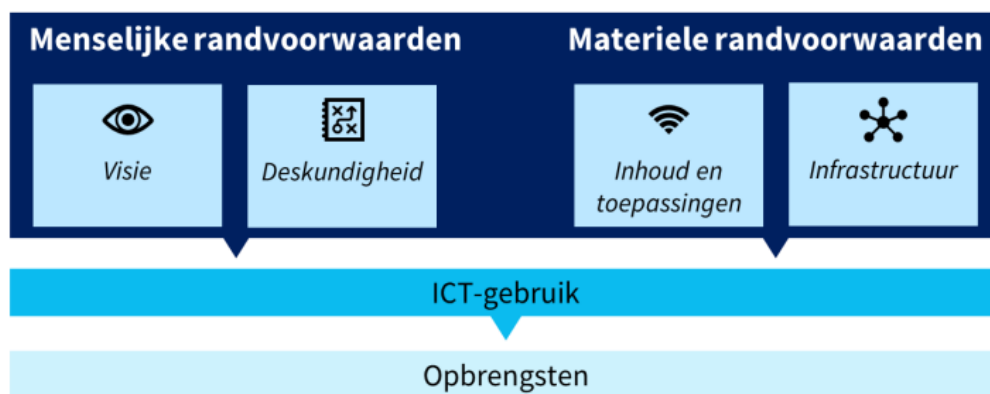
Orderingskader uit het AEF rapport (2021)

Op basis van beleidsagenda's worden in het AEF rapport 4 categorieën beleidsdoelen onderscheiden:

Bron AEF rapport Onderzoek naar de rol van digitalisering binnen het programma Erasmus+ (2021) p. 11

Het AEF rapport benoemt vervolgens dat vier kernspelers in de digitalisering van het *funderend* onderwijs daarnaast het volgende model hanteren om de opbrengst van digitalisering binnen scholen te kunnen duiden (AEF, 2021):

Bron AEF rapport Onderzoek naar de rol van digitalisering binnen het programma Erasmus+ (2021) p. 20

Deze kernspelers zien 'professionalisering' als basis voor de meerwaarde van digitalisering en ook AEF concludeert dat de prioriteit voor digitalisering voor het NA ligt bij professionalisering.

Zoals gezegd vormen deze orderingskaders uit het AEF rapport de basis voor de ordening van de gevonden Erasmus+ digitaliseringsprojecten. Net als in het AEF rapport wordt ook in deze rapportage een link gelegd met de doelen die de verschillende sectoren voor zichzelf hebben

gesteld als het gaat om digitalisering. In dit het volgende hoofdstuk worden daarom per sector eerst de sectorspecifieke doelen benoemd en volgt daarna de inventarisatie van digitaliseringsprojecten.

2. Overzicht per sector van projecten uit KA226 (2020)

2.1 Hoger onderwijs

2.1.1 Sectorspecifieke doelstellingen voor digitalisering in het hoger onderwijs

Het hoger onderwijs heeft zichzelf de volgende digitaliseringsdoelen gesteld (AEF, 2021):

- **Faciliteren en professionaliseren van docenten**, dit richt zich op het opleiden van docenten om met ICT in het onderwijs om te kunnen gaan.
- **Aansluiting op de arbeidsmarkt verbeteren**, dit heeft als doel om afgestudeerden met sterke digitale vaardigheden de arbeidsmarkt op te laten gaan.
- **Flexibilisering van het onderwijs**, voor enerzijds randvoorwaarden en anderzijds het stimuleren en ondersteunen van instellingen om hun onderwijs flexibeler te kunnen aanbieden.
- **Naar digitale (open) leermiddelen**, dat zich richt op twee activiteiten: zorgen voor (infrastructurele) randvoorwaarden om digitaal leermateriaal ter beschikking te stellen aan studenten en docenten en het faciliteren en stimuleren dat instellingen (open) leermateriaal digitaal aanbieden.
- **Veilig en betrouwbaar benutten van studiedata**, dat zich richt op het creëren van de randvoorwaarden die instellingen nodig hebben op data te bewaren en analyseren.
- **Evidence-based onderwijsinnovatie met ICT**, dat zich richt op onderzoek naar digitale onderwijsinnovatie door het stimuleren en faciliteren van onderzoekonderzoek te stimuleren en te zorgen voor verbinding tussen onderzoek en praktijk.
- **Samenwerking met EdTech**, dat zorgt voor de (infrastructurele) randvoorwaarden zodat leveranciers en startups kunnen samenwerken met instellingen voor betere benutting van de innovatiekracht van EdTech-bedrijven.
- **Gezamenlijk koersen op versnelling**, met als doel verbindingen te maken tussen Nederlandse hoger onderwijsinstellingen.

Het AEF rapport trekt over digitalisering in het hoger onderwijs onder andere de volgende conclusie: "Digitaal onderwijs effectiever inzetten krijgt veel aandacht" (p. 30).

2.1.2 Nederlandse digitaliseringprojecten in het hoger onderwijs (KA226)

In de onderstaande tabel volgt een overzicht van door NL geïnitieerde HO digitaliseringsprojecten uit KA226 (2020) naar doel en beoogde opbrengst. In de laatste kolom is het project getypeerd volgens het ordeningskader uit de AEF rapport. In het ordeningskader van het AEF rapport staat DI staat voor Digitale Infrastructuur, DT staat voor Digitale Toepassingen, VD staat voor Vaardigheid Docenten en VL staat voor Vaardigheid Leerders.

Tabel 1: overzicht Nederlandse KA226 digitaliseringprojecten in het hoger onderwijs

Nr	Aanvrag er	Doel	Beoogde opbrengst	Ty pe
2020-1-NL01-KA226-HE-083100 Covid	Stichting VU	Assure that the accelerated transition to digital education prompted by the COVID-19 crisis does not exclude vulnerable groups from participation in HE or exacerbate existing inequalities. Take advantage of the opportunities of digitalisation to reduce structural barriers for exclusion.	A research-based inclusive excellence toolkit will be developed, consisting of separate building blocks for teachers to develop inclusive online education that is tailored to specific phases, aspects, and contexts of inclusion	DT VD

2020-1-NL01-KA226-HE-083098	Stichting VUMC	Digital education may play a key role in the improvement and harmonization of European prescribing education, because digital resources can be easily shared via the internet and re-used in a variety of educational systems.	The aim of The European Open Platform for Prescribing Education is to facilitate European Prescribing Educators with high quality problem based educational resources to improve their digital education readiness and transform their education.	DT VL
2020-1-NL01-KA226-HE-083080 Covid	Ver van Eur. Distance-Teach. Univ	DigiTel brings together excellent groups of experts from universities, well known for research and innovation in digital education and having developed good practices in digital solutions during the Corona crisis.	The partnership will design, develop and implement three continuous professional development (CPD) courses on respectively synchronous hybrid, blended and online teaching and learning for anyone involved in digital course and curriculum development for leaders steering this process.	VD
2020-1-NL01-KA226-HE-083056	Universiteit Utrecht	The overall goals of this collaboration are to bridge the skills and knowledge gaps at the personal and the curricular levels as well as between curricula of the participating veterinary schools. The partners will create an easily accessible on-line E-resource repository for exchanging course content within European veterinary schools.	An online repository and platform for sharing educational online resources, establish the shared veterinary platform as part of the already existing learning platform. Leading to: a virtual quality guide for developing online veterinary teaching resources, instruction videos on E-learning, shared through webinars.	DT

Digitale Infrastructuur (DI) 0x, Digitale Toepassing (DT) 3x, Vaardigheden Docenten (VD) 2x, Vaardigheid Leerders (VL) 1x

Uit analyse van type digitalisering in de projecten in de bovenstaande tabel blijkt dat het evenwicht tussen materiele (ongeveer de helft van de projecten) en menselijke randvoorwaarden (ongeveer de helft van de projecten) in balans is. Maar wanneer wordt ingezoomd op de beschrijving van de projecten ligt er net een groter accent op de materiële kant van digitalisering. De combinatie van materiële en menselijke randvoorwaarden komt bij twee projecten voor. De aandacht voor kansengelijkheid en ethiek staat in één van de projecten centraal. Wat betreft de digitaliseringsagenda van het hoger onderwijs staat in de projecten het creëren van digitale (open) leermiddelen (via platforms en tools) centraal. Daarmee zijn de in KA226 gevonden digitaliseringsprojecten in lijn met de doelstellingen die de sector zichzelf voor digitalisering heeft gesteld als het gaat om het effectiever inzetten van digitaal onderwijs.

2.2 MBO

2.2.1 Sectorspecifieke doelstellingen voor digitalisering in het MBO

Het MBO heeft drie ambities met aansluitende doelen opgesteld (AEF, 2021):

De inhoud van het onderwijs aanpassen, flexibilisering van het onderwijs realiseren en digitaliseren van het leren faciliteren:

- **Onderwijsinnovatie**, zodat de opleidingen aansluiten bij technische ontwikkelingen in hun veld.
- **Flexibeler vormgegeven opleidingen**, om betere aansluiting met de arbeidsmarkt en vervolgonderwijs te realiseren.
- **Ontwikkeling van de onderwijsinfrastructuur** om de flexibilisering en digitalisering mogelijk te maken.

De doelen sluiten goed aan bij de ambities die het MBO zichzelf stelt. In het AEF rapport (2021) wordt voor het MBO opgemerkt dat “digitalisering begint bij de docent” (p. 26).

2.2.2 Nederlandse digitaliseringsprojecten in het MBO (KA226)

Op dezelfde manier als in de vorige paragraaf volgt in de onderstaande tabel een overzicht van door NL geïnitieerde MBO digitaliseringsprojecten uit KA226 (2020) naar doel en beoogde opbrengst.

Tabel 2: overzicht Nederlandse KA226 digitaliseringprojecten in het MBO

Nr	Aanvraag	Doel	Beoogde opbrengst	Type
2020-1-NL01-KA226-VET-083043	Stichting STC group	Augmented Reality (AR) in zetten om leren en examineren in de maritieme sector op afstand mogelijk te maken. Docenten kunnen studenten op afstand begeleiden bij werkzaamheden en andersom kunnen studenten docenten inzicht geven in de uitvoering.	Docenten en studenten zullen getraind worden in het gebruik van de technologie en communicatie. Tevens: verbeteren van de leeropbrengst van studenten en meer veerkracht in de sector en onderwijsstelsel om leren en examineren ook in crisistijd en een veranderende wereld mogelijk te maken.	VD VL
2020-1-NL01-KA226-VET-083133	Stichting ROC midden NL	Dit project heeft als doel een passend platform voor educatie in burgerschap te ontwikkelen en valideren. Bij het verplaatsen van dergelijke discussies van de fysieke naar een digitale omgeving ervaren docenten de begeleiding als een uitdaging. Het project richt zich op MBO studenten.	Dit platform moet het voor studenten uit diverse Europese landen mogelijk maken om uit te wisselen over belangrijke, prikkelende onderwerpen op een unieke manier: anoniem, één-op-één en zonder afleiding.	DT VL
2020-1-NL01-KA226-VET-083003	Grafisch Lyceum Rotterdam	Het doel van dit project is de vaardigheden van docenten versterken (tot digital champions) om kwalitatief hoogwaardig en inclusief digitaal onderwijs te geven en ontwikkelen. Het project richt zich op (35) docenten van diverse MBO opleidingen, in het bijzonder uit de creatieve sector.	De focus ligt op het vergroten van digitale vaardigheden van deze docenten door workshops en het uitwisselen van ‘good practices’.	VD
2020-1-NL01-KA226-VET-083127	Stichting incubator	Het project VET Online wil een bijdrage leveren aan het (terugwinnen van) zelfvertrouwen, motivatie en werkplezier van docenten in de veranderende context van fysiek naar online lesgeven. Het is de bedoeling de focus te verleggen naar de mogelijkheden van online onderwijs door het aanreiken van tools.	Hiertoe ontwikkelt VET Online een Toolkit met activiteiten die direct toepasbaar zijn in de online lessen. Daarnaast volgt een VET Online E-book met voorbeelden en inspiratieverhalen over de inzet van de toolkit, tevens bedoeld om een meer positieve kijk op online onderwijs te genereren.	VD DT
2020-1-NL01-KA226-VET-083083 Covid	Stichting techniekpro motie Eindhoven	De transitie (Covid-19) naar digitaal onderwijs blijkt voor STEM educatie een uitdaging aangezien demonstraties, experimenten en teamwork essentieel zijn voor een optimale leerervaring. Het	De veelzijdige aanpak bestaat uit het ontwerpen van een training voor tutoren, innovatief digitaal ondersteuningsmateriaal ontwikkelen en een open toegankelijk leerplatform creëren	VD DT

		project 'Going the Distance' verenigd partijen die zich richten op educatieve robotica, om 'good practices' uit te wisselen en samen te werken aan opbrengsten om het STEM aanbod mee te verrijken.	met webinars, tutorials en cursussen.	
--	--	---	---------------------------------------	--

Digitale Infrastructuur (DI) 0x, Digitale Toepassing (DT) 3x, Vaardigheden Docenten (VD) 4x, Vaardigheid Leerders (VL) 2x

Uit analyse van de bovenstaande tabel blijkt dat de balans tussen materiele (ongeveer de helft van alle projecten) en menselijke randvoorwaarden voor digitalisering (in bijna alle projecten) grotendeels uitvalt naar de menselijke kant van digitalisering. Opvallend is dat de combinatie van materiële en menselijke randvoorwaarden in vrijwel de helft van de projecten samengaat en dat de professionalisering van de docent in vier van de vijf projecten centraal staat. Op basis van de summier projectinformatie is dit voor de genoemde Erasmus+ projecten in balans. Samenwerken en kennisdelen met het oog op een veranderende wereld en flexibel veerkrachtig onderwijssysteem (innovatie) staat in één van de projecten centraal. Ook in andere projecten blijkt uit de tekst bewustzijn van een veranderende omgeving en de eisen die dit stelt aan docenten en aan het toekomstige leren. De zelfbenoemde ambities en doelen van het MBO komen alle drie terug in de bovengenoemde projecten, al voert de aandacht voor digitale vaardigheden van docenten en het ontwikkelen van digitale tools wel duidelijk de boventoon. In lijn met een van de conclusies uit het AEF rapport is er in de projecten sprake van een hoog bewustzijn dat digitalisering bij de docent begint.

2.3 Primair- en voortgezet onderwijs

2.3.1 Sectorspecifieke doelstellingen voor digitalisering in het primair- en voortgezet onderwijs

Het funderend onderwijs formuleert vijf speerpunten waarmee ze aan de slag willen (AEF,2021):

- 1. Leraren, schoolleiders en bestuurders innoveren door samen en met anderen te leren.** Innovatie biedt veel kansen, en daarom is het belangrijk dat het onderwijs ontwikkelt. Daarom stuurt de agenda op innovatie in eigen tempo, een open innovatieklimaat en goede samenwerking met bedrijfsleven.
- 2. Leerlingen en leraren zijn digitaal geletterd.** Dit speerpunt kent twee ambities. Ten eerst moeten de leerlingen over de digitale vaardigheden en kennis beschikken die zij nodig hebben om mee te draaien in de maatschappij. Daarnaast moeten docenten beschikken over digitale vaardigheden om ICT optimaal in te zetten in hun onderwijs.
- 3. Digitale leermiddelen werken voor de gebruiker.** Dit speerpunt richt zich op het effectief inzetten van digitale leermiddelen en betere samenwerking tussen scholen voor een sterke onderhandelingspositie bij het inkopen van de digitale leermiddelen en systemen.
- 4. Infrastructuur is veilig, betrouwbaar en toekomstvast.** Om optimaal gebruik te kunnen maken van ICT in het onderwijs is het van belang dat randvoorwaarden op orde zijn.
- 5. Ethiek van digitalisering in het onderwijs heeft structurele aandacht.** De ontwikkeling van digitalisering gaat snel. In de agenda wordt uitgesproken dat het belangrijk is om stil te staan bij publieke waarden zoals privacy en kansengelijkheid.

In het AEF rapport wordt opgemerkt dat in het funderend onderwijs "de hoogste prioriteit ligt bij het professionaliseren van docenten en besturen" (p. 21).

2.3.2. Nederlandse digitaliseringsprojecten in het primair- en voortgezet onderwijs (KA226)

Eveneens op dezelfde manier als hierboven volgt in de onderstaande tabel een overzicht van door NL geïnitieerde digitaliseringsprojecten in het primair- en voortgezet onderwijs die in de call KA226 (2020) zijn gehonoreerd.

Tabel 3: overzicht Nederlandse KA226 digitaliseringprojecten in het primair- en voortgezet onderwijs

Nr	Aan-vrager	Doel	Beoogde opbrengst	Type
----	------------	------	-------------------	------

2020-1-NL01-KA226-SCH-083101	Stichting Annatta Foundation PO	Home Edition aims at creating a set of activities and educational games for digital use responding to primary schools' teachers' needs. The project objective is to safeguard soft skills and transversal competencies development in pupils during this digital revolution.	Tools: Educational games for digital use. Focus on the development of soft skills, emotional intelligence and resilience in the target group of pupils aged 6 to 10 year old. Empower teachers and educators in designing and delivering more engaging and effective eLearning activities.	DT VL VD
2020-1-NL01-KA226-SCH-083126 Covid	Stichting technologietrend VO	Focuses on the digital skills that secondary school teachers need and have developed over the course of the COVID-crisis. With system innovation and creating future scenarios through challenge-based learning.	Development of digital skills/competences of teachers and students and actors from outside the classroom, how digital tools can improve education for sustainability and how these tools serve to connect students to the outside world.	DT VD VL
2020-1-NL01-KA226-SCH-083054	Stichting Kath. Univ Brabant PO/VO	Develop and offer tools to avoid situations where the safety and well-being of young people is at stake. Promote vigilance against threats, to start and run an anti-bullying movement that will benefit the whole community.	Develop tools. Fair online behavior of users of social media. Research best practices in bullying prevention, add necessary approaches and assemble these in an overall toolkit, available to teachers and parents and other stakeholders.	DT VD VL
2020-1-NL01-KA226-SCH-083022	Stichting Masterpiece VO	Main objective is to boost the transformation of schools and teachers through innovative digital infrastructures and services to enable the youngsters to grow their talents and become an active citizen.	That vulnerable youngsters are not left behind (social inclusion) and enjoy quality education: innovative digital infrastructures and services.	DI
2020-1-NL01-KA226-SCH-083132 Covid	St openb primair onderw Hof van Twente PO	This project is designed as a response to Covid19 and will deliver sustainable solutions for English language teaching (ELT).	IT for language learning to provide high-quality instruction for every individual child, either at home, at school, or in any hybrid form. To decrease the "gap" in ELT between primary and secondary education and to design practical guidelines.	DT
2020-1-NL01-KA226-SCH-083102	Kon. scholen gem. Apeldoorn VO	To offer students, participating teachers and parents ICT courses; not only to improve online classes for teachers and students, but also to provide serious valuable and worthwhile alternatives to physical exchanges and extracurricular activities.	Exchange weeks will be completely online, and we will experiment with online outdoor activities, online introduction to and acquaintance with culture, family, city and country, online group challenges and games and online international research.	VL VD
2020-1-NL01-KA226-SCH-083106 Covid	Kon. Bibliotheek PO/VO	The "innovative methodS for Media & Information Literacy Education involving schools and libraries" (SMILES) project will address the topic of media literacy and combating fake news in Europe, with a strong focus on digital media use and COVID-19.	Strong focus on digital media use, project contributes to a safer and more responsible use of digital technology, particularly amongst young people: to help create more awareness and trust in the institutions that provide verified information, i.e. schools, libraries.	VL VD

2020-1-NL01-KA226-SCH-083075	Intern. Debat e Educ. Ass. PO/VO	An innovative media and information literacy pedagogy programme integrated with debate methodologies that focus on teaching young people to engage with everyday content critically and analyze the ideological background and its social function rather than merely evaluating its validity.	Integrate innovative media and information literacy pedagogy in the digital environment and equipping educators to use this approach in digital and real-life settings. It will produce a new methodological framework and a toolkit for MILE's practical implementation with debate methodology principles.	DT VD
2020-1-NL01-KA226-SCH-083122 Covid	Risbo BV PO	Objective is to support linguistically disadvantaged primary school learners in Europe who are at risk of falling even further behind their peers as a result of COVID-19 school closures.	The sudden shift to online learning due to the COVID19 crisis presents an opportunity to build teachers' capacity in three ways: (1) the use of digital resources and blended learning; (2) integrating home languages in teaching strategies and (3) engaging plurilingual parents through the use of multilingual (digital) learning resources.	VD

Digitale Infrastructuur (DI) 1x, Digitale Toepassing (DT) 5x, Vaardigheden Docenten (VD) 7x, Vaardigheid Leerders (VL) 5x

Uit analyse van type digitalisering in de bovenstaande tabel valt de balans tussen materiële en menselijke randvoorwaarden in de inventarisatie uit naar prioriteit voor de menselijke factor bij digitalisering. Tegelijkertijd zijn er vijf van de negen projecten die digitale tools ontwikkelen, waarbij bij tenminste drie van deze projecten op inhoudelijke gronden kan worden opgemerkt dat de vaardigheden van docenten in beeld zijn nadat de tool is ontwikkeld. Hoewel de ontwikkeling van digitale tools en vaardigheden van docenten dus vaak in combinatie voorkomen, lijkt het risico groot dat digitalisering meer tool- dan professionaliseringsgericht zou kunnen zijn in plaats van in balans, maar dat is soms lastig te beoordelen met alleen de projectbeschrijvingen. Stichting Masterpiece en de Koninklijke Bibliotheek springen eruit met inhoudelijk andersoortige projecten. In de andere projecten zijn de doelen van het PO/VO zichtbaar als het gaat om ontwikkeling van digitale geletterdheid en de inzet en afstemming van digitale middelen in het onderwijs. Aandacht voor digitaliseringsvaardigheden bij docenten is alles bij elkaar ruim vertegenwoordigd in de projecten.

2.4 Overzicht van KA226 projecten waarbij NL geen initiatiefnemer maar partner is

Naast de KA226 digitaliseringsprojecten waarin een Nederlandse organisatie het initiatief nam voor een strategisch partnerschap zijn er projecten waarbij een ander Europees land het initiatief nam.

In deze projecten, onder dezelfde Europese call maar via andere Nationale Agentschappen, zijn Nederlandse instellingen partner in de strategische samenwerking rond digitalisering.

Tabel 4: Overzicht van digitaliseringsprojecten (KA226) waarbij Nederland partner is

Nr	Initiatief	Nederlandse partner	Doel	Se-ctor	Beoogde opbrengst	Type
2020-1-FR01-KA226-HE-095581 Covid related	FR	UNIVERSITEIT MAASTRICHT	Develop the digital skills of teachers by creating tutorials on the different pedagogical approaches	HO	Develop and use innovative and free educational resources and skills of teachers	VD DI
2020-1-FR01-KA226-VET-094938	FR	STICHTING INCUBATOR	To help education institutions address the challenges of	MB O	Enhance the digital competences of company trainers and mentors and support VET teachers/trainers to develop	VD

			digital transformation		apprenticeship programmes for enhancing digital competences to students.	
2020-1-RO01-KA226-VET-095726 Covid related	RO	STICHTING STC-GROUP	Aiming at improved capacity and efficiency of E&T institutions to provide digital training	MB O	More efficient uptake of digital technologies for teaching and learning in a consolidated manner	DT
2020-1-RO01-KA226-VET-095728 Covid related	RO	STICHTING LANDSTEDE	Joining forces and expertise to create the framework and resources for digital education and communication in the partner institutions	MB O	Increase of digitalisation in our institutions- in terms of teachers' digital skills, but also expertise in organising e-learning or blended learning, equipment or digital learning resources	DI VD
2020-1-UK01-KA226-VET-094585	UK	Klare Koek B.V.	How to support the VET sector to be better equipped to the digital era and how to support entrepreneurship	MB O	Develop a new VET tool and learning portal designed to help entrepreneurs and managers to implement business performance improvements, Training of VET teacher/trainers in the use and delivery of PRONTO	DT VD

Digitale Infrastructuur (DI) 2x, Digitale Toepassing (DT) 2x, Vaardigheden Docenten (VD) 4x, Vaardigheid Leerders (VL) 0x

Uit analyse van de bovenstaande tabel blijkt, dat er relatief veel (4 van de 5) digitaliseringspartnerschappen KA226 in het MBO zijn waarbij een Nederlandse partij partner is). Ook hier staan digitale vaardigheden van docenten centraal, al is dit vaak in combinatie met digitale toepassingen of het zorgdragen voor een digitale infrastructuur.

2.5 COVID-19 en digitalisering in KA226

Opvallend is verder dat in drie van de vijf projecten waarin Nederland partner is, COVID19 als aanleiding of motivatie werd genoemd voor het digitaliseringproject. Dit is verhoudingsgewijs vaker dan in digitaliseringsprojecten waarin een Nederlandse organisatie het initiatief nam, al was in het PO/VO (4 van de 9) en in het HO (2 van de 4) COVID19 eveneens relatief vaak aanleiding of motivatie voor het digitaliseringsproject. Bij de door een Nederlandse organisatie geïnitieerde MBO KA226-projecten was er in één van de vijf gevallen sprake van een COVID19 aanleiding voor digitalisering en vond er dus meer 'reguliere' digitalisering plaats of zaten er meer 'reguliere' digitaliseringsprojecten in de selectie van te honoreren projecten door het Nationaal Agentschap. Dit zou, in lijn met het AEF rapport (2021), een lichte indicatie kunnen zijn dat Nederland ook nu in de gevonden projecten voorop loopt met digitalisering als het gaat om de digitale infrastructuur.

2.6 Samenvatting resultaten KA226

De resultaten van de KA226 digitaliseringsprojecten naar type digitalisering laten zien dat er totaal 23 KA226 digitaliseringsprojecten in Nederland zijn, waarvan er 18 werden geïnitieerd in Nederland die ook door het Nederlandse Nationaal Agentschap werden gehonoreerd. De helft van de projecten op Nederlands initiatief (9) zijn PO/VO projecten. Er zijn geen VE projecten in KA226. Wanneer wordt gekeken naar de totalen dan valt op dat inhoudelijk het accent van de digitaliseringsprojecten ligt op het aanleren van vaardigheden van docenten en op de ontwikkeling van digitale toepassingen (zie tabel 5). Deze bevindingen zijn in lijn met het AEF rapport (2021).

Tabel 5: Getalsmatige samenvatting van KA226 digitaliseringsprojecten naar type digitalisering

sector	KA226 NL het initiatief	DI	DT	VD	VL	KA226 NL als partner	DI	DT	VD	VL	Totaal per sector
HO	4	-	3	2	1	1	1	-	1	-	5
MBO	5	-	3	4	2	4	1	2	3	-	9
PO/VO	9	1	5	7	5	-	-	-	-	-	9
VE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	18	1	11	13	8	5	2	2	4		23

3. Andere digitaliseringsprojecten in het programma Erasmus+ KA200 t/m 204, 2020-2022

Naast digitaliseringsprojecten die werden gestimuleerd via de zogenoemde "Covid-call" KA226, waarin digitalisering een thema was, zijn er ook reguliere aanvragen voor digitaliseringsprojecten per sector. Er werden geen projecten gevonden op KA200 (meerdere sectoren), maar wel voor KA201 (po/vo), KA202 (MBO), KA203 (hoger onderwijs) en KA204 (volwasseneneducatie). Dit gaat zowel om projecten waarbij een Nederlandse organisatie het initiatief neemt (tabel 6) als om projecten waarbij Nederland partner is (tabel 7).

Tabel 6: Nederlandse organisatie neemt initiatief in KA200 t/m 204, 2020-2022

Nr	Aanvrag er	Doel	Se c- tor	Beoogde opbrengst	Ty pe
2020-1-NL01- KA203- 064643	Universite it Twente STICHTIN G SAXION	Innovative curricula Education Methods & training	HO	Address the shortage of 'digital leaders'	VD
2020-1-NL01- KA202- 064511	MBO raad	The transition towards more sustainable energy sources, a circular economy and digitalisation has a large impact on the labour market and thus on VET	MB O	Need to develop tailor made and digital provisions need to work on the further Professionalization of teachers	DT VD
2020-1-NL01- KA204- 064559	VI One Consultan cy	WE GET will empower women by raising their soft skills attainment, especially those related to creativity, persuasion and innovation; improving their digital and ICT skills	VE	6 modules with teaching/learning materials for adult educators –e-workshops – "E-portal" embedding an online "Women entrepreneur Webinar- cycle" and an e-gallery with inspirational successful businesspersons from partner countries	VD DT

Digitale Infrastructuur (DI) 0x, Digitale Toepassing (DT) 2x, Vaardigheden Docenten (VD) 3x, Vaardigheid Leerders (VL) 0x

Uit de analyse van bovengenoemde projecten valt op dat het sturen op vaardigheden van docenten sterk verweven is met, of gedreven is door digitale toepassingen. Het sturen op digitale vaardigheden van leerders ontbreekt. Dit kan misschien bij het VE project samenhangen met de veronderstelling dat de technische toepassing (een app of e-gallery) in combinatie met training voor docenten ook voor de doelgroep volstaat om vertrouwd te raken met digitalisering/de ontwikkelde tool. Dit wekt de indruk van digitaliseren voor de doelgroep in plaats van met de doelgroep, maar hierbij past een kanttekening dat de projectinformatie summier is. In het genoemde MBO project wordt wel gesproken over digitale maatwerk voorzieningen, maar ook hierbij lijkt er op basis van de summier informatie geen sprake te zijn van het trainen van leerders in het gebruik ervan.

Tabel 7: Nederlandse organisatie is partner in KA200 t/m 204, 2020-2022

Nr	Initiatief	Nederlandse partner	Doel	Sector	Beoogde opbrengst	Type
2020-1-DE01-KA203-005726	DE	Universiteit Leiden	Research and Innovation Cybersecurity psychology	HO	Innovative curricula for students organizations, lectures/researchers	VD VL
2020-1-DE02-KA202-007621 Covid	DE	Stichting BVE Oost-Gelderland	Vocational training, digital teaching and learning aids didactic innovations labs creation of hands-on workshops and tailor-made teaching and learning content.	MB O	Appropriate didactic-methods for augmented reality (AR), virtual reality (VR), 360 ° video, IoT (Internet of things / sensors) and 3D printing	VD
2020-1-FR01-KA202-079836	FR	Codarts, University for the Arts	The project will allow professional circus schools to get trained in digital pedagogy, through a software for circus	HO	Train circus schools' staff and students in digital pedagogy through a dedicated software. Adapt a software specially dedicated to education in the circus sector	VD DT
2020-1-SE01-KA204-077908	SE	Inthecity Project Development	Develop and implement a methodology for obtaining key competences by exploring intangible heritage - traditional myths and legends in Europe	VE	Legends project builds its methodology on experiences of 5 partner organisations in adult education and training, and creativity and digitalization of education	VD
2020-1-DE01-KA203-005715	DE	RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN	New innovative curricula/educational methods/development of training courses	HO	Enhancing teaching skills of students and academic staff, a.o. digitalisation	VD VL
2020-1-DE02-KA202-007621	DE	Stichting BVE Oost-Gelderland	Appropriate didactic-methodical experiences: augmented reality (AR), virtual reality (VR), 360 ° video, IoT (Internet of things / sensors) and 3D printing.	MB O	Comprehensive digital media skills as basic skills on new technologies	VD
2020-1-DE02-KA204-007676	DE	Platform Opleiding, Onderwijs en Organisatie BV (PLATO)	Approach to tackle AE problems on digital literacy and digital education by competence oriented learning and validation of non-formal and informal learning	VE	Digital literacy and digital education modules and courses, it will set up a framework of competences on digital literacy and digital education.	VD
2020-1-FI01-KA203-066457	FI	STICHTING HZ UNIVERSITEIT OF	New sector specific curricula and innovative forms of	HO	To increase the use of innovative digital technologies, methods and	VD

		APPLIED SCIENCE S	professional teaching should be used to match the supply of skills with the demand of the labour market		tools as well as open educational resources (OER) for skills development	
2020-1-HR01-KA201-077800	HR	Nefinia	Use of the newest technological innovations and tools to solve everyday problems using coding skills	PO/VO	Introduce and test innovative methods of teaching STEM subjects, robotics and artificial intelligence skills	VD

Digitale Infrastructuur (DI) 0x, Digitale Toepassing (DT) 1x, Vaardigheden Docenten (VD) 9x, Vaardigheid Leerders (VL) 2x

Uit de analyse van de bovenstaande tabel blijkt dat de meeste projecten waarin Nederland partner is, zijn gericht op het verbeteren van de digitale vaardigheden van de docenten. Dit is in lijn met de doelen die de verschillende sectoren zichzelf hebben gesteld op het gebied van digitalisering en de highlights die het AEF rapport geeft voor de digitalisering van het Nederlandse onderwijs (2021). Verder is vooral het hoger onderwijs in de gevonden projecten goed vertegenwoordigd in internationale samenwerkingsprojecten. Projecten gericht op het vergroten van vaardigheden voor leerders worden in projecten waar Nederlandse organisaties partner zijn, alleen in het HO gevonden. In tabel 8 worden de resultaten over digitalisering in de KA200 t/m KA204 projecten samengevat.

Tabel 8: Samenvatting KA200 t/m 204, 2020-2022

sector	NL het initiatief	DI	DT	VD	VL	NL als partner	DI	DT	VD	VL	Totaal per sector
HO	1	-	-	1	-	4	-	1	4	2	5
MBO	1	-	1	1	-	2	-	-	2	-	3
PO/VO	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1
VE	1	-	1	1	-	2	-	-	2	-	3
Totaal	3	-	2	3	-	9	-	1	9	2	12

4. Digitalisering in 'creative partnerships' KA227 (2020)

Tezamen met KA226 is ook de call KA227 uitgegaan voor projecten in de cultuursector (2020) vanwege de specifieke omstandigheid van COVID19. In KA227 zijn er ook nog enkele projecten waarbij digitalisering een rol speelt.

Tabel 9: Creative partnerships waarbij digitalisering een thema is, op Nederlands initiatief

Nr	Aanvrager	Doel	Se- c- tor	Beoogde opbrengst	typ e
2020-1-NL01-KA227-ADU-083047 Covid related	Stichting Museum Broeker Veiling	Multi-media productions, workshops, apps, games etc in a European Sign language	VE	To inspire museums to actively attract visitors and workers from the deaf communities, but also from other groups of disabled persons or people with less chances	DT

Ook elders in Europa zijn er KA227 projecten gestart, onder andere met als thema 'Arts for inclusive education' voor PO/VO, MBO, HO en VE. COVID19 was hierbij in een aantal gevallen een reden voor een digitaliseringsproject, onder andere om de zichtbaarheid en kansen op werk van jongeren en/of artiesten in de cultuursector te vergroten.

Tabel 10: Creative partnerships waarbij digitalisering een thema is, niet-Nederlands initiatief

Nr	Initiatief	Nederlands partner	Doel	Sector	Beoogde opbrengst	Type
2020-1-AT02-KA227-YOU-002952 Covid related	AT	Lidi Smart Solutions	Arts & creativity job search tools	VE	Toolbox good practices	DT
2020-1-CZ01-KA227-YOU-094358	CZ	Culture Clash4U	Creativity and culture. New innovative curricula/ educational methods/ development of training courses	MBO	Equip educators with the skills of using games as an educational tool, game design, gamification and games digitalisation in order to foster efficient and engaging education	DT VD
2020-1-DE04-KA227-YOU-020844 Covid related	DE	Stichting art.1	Help young dancers and performers in order to continue their regular work by using digital tools and technologies to stay in touch with their audience and attract more people by using online platforms and social media.	MBO	To increase competences of dancers and performers in order to cope with Covid-19 pandemic reality in the sector and make them more resilient. Increase competences through developed online courses: video production, how to use social media and internet to reach the audience	DT VL

Uit analyse van de bovenstaande tabellen wordt duidelijk dat 'creative partnerships' op het gebied van cultuur in totaal in drie van de vier projecten ook digitalisering als thema hebben. Deze vorm van digitalisering heeft in de bovenstaande projecten vooral betrekking op het stimuleren van de beroepsmogelijkheden van (jonge) artiesten via MBO en VE (deels onder druk van de COVID19 situatie). Ook wordt digitalisering ingezet (in het Nederlandse project) om musea meer toegankelijk te maken voor mensen met een beperking, in dit geval doofheid.

Tabel 11: Samenvatting van digitalisering in creative partnerships KA227

sector	KA227 NL initiatief	DI	DT	VD	VL	KA227 NL partner	DI	DT	VD	VL	Totaal per sector
HO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO	-	-	-	-	-	2	-	2	1	1	2
PO/VO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VE	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	2
Totaal	1	-	1	-	-	3	-	3	1	1	4

5. Conclusies, discussie en samenvatting

5.1 Conclusies, discussie en beperkingen

Uit de inventarisatie komt het beeld naar voren dat er vanaf 2020 op de genoemde calls een kleine veertigtal aanvragen zijn geweest waarin digitalisering een rol speelde. Bij 22 projecten was er sprake van een Nederlandse organisatie als initiatiefnemer.

De belangrijkste conclusie is, in lijn met de beleidsdoelstellingen in de verschillende sectoren, dat de meeste projecten beogen om de vaardigheden van docenten te verbeteren als het gaat om

digitalisering. Dit accent wordt op de voet gevolgd door het accent op digitale toepassingen (tools) in de onderzochte projecten. De combinatie van een accent op digitale toepassingen en het verbeteren van digitale vaardigheden van docenten komt veel voor, wat veelbelovend is mits deze projecten het risico van technologie-gedreven oplossingen (waarbij de menselijke factor de techniek moet volgen), kunnen vermijden.

Het verbeteren van de digitale infrastructuur door Nederlandse aanvragende partijen wordt maar één keer genoemd. Ook in aanvragen waarin een Nederlandse organisatie als partner meedoet (twee aanvragen) speelt dit nauwelijks een rol. Dit is in lijn met de conclusie in het AEF rapport (2021) dat Nederland koploper is als het gaat om digitalisering en vooral de digitale infrastructuur hier goed op orde is. Er wordt weinig noodzaak gezien om die te verbeteren.

Een duidelijke conclusie is ook dat er relatief weinig projecten zijn waarin het verbeteren van vaardigheden van leerders centraal staat. Dit kan een indicatie zijn dat de menselijke factor ten opzichte van de techniek meer aandacht verdient, vooral in het betrekken van stakeholders bij de digitalisering van zowel didaktiek als bij de ondersteunende technologie. Het kan relevant zijn om te vermijden dat er wordt volstaan met het ontwikkelen van een digitale tool in combinatie met het trainen van docenten. Het is immers niet vanzelfsprekend dat daarmee de doelgroep van leerders optimaal is bediend. Er blijft een risico dat tools en didaktiek dan niet aansluiten bij de doelgroep.

De sector die in de digitaliseringsprojecten het meest is vertegenwoordigd is het MBO. Ook dit is in lijn met de MBO doelstellingen en conclusies in het AEF rapport (2021). De conclusie uit deze inventarisatie is, dat het MBO op het gebied van digitalisering het meest actief en vooruitstrevend is. Verbinding tussen sectoren is nog niet veel aan de orde, behalve bij dienstverlenende organisaties die meerdere sectoren bedienen en verschillende sectoren als doelgroep zien. Zij beogen in principe een groot beoogd bereik (bijvoorbeeld de Koninklijke Bibliotheek). In enkele gevallen is er sprake van een Hoger Onderwijs organisatie die een digitaliseringstool of- training ontwikkeld voor bijvoorbeeld het Primair Onderwijs.

Verantwoording en beperkingen bij deze inventarisatie

De conclusies van deze inventarisatie hebben slechts betrekking op de projecten die in de inventarisatie zijn gevonden. De inventarisatie is beschrijvend en illustratief voor wat er binnen Erasmus+ gebeurd in projecten op het gebied van digitalisering. Hoewel is gestreefd naar een zo compleet mogelijk beeld van digitaliseringsprojecten in de genoemde calls, is het mogelijk dat het thema digitalisering ook bij andere relevante calls en in voorgaande jaren aan de orde was. Wanneer de inventarisatie bijvoorbeeld zou worden uitgebreid tot 2019, dan zijn er met de trefwoorden 'digitalization' (13) en digitalisation (7) nog eens 20 projecten die relevant zouden kunnen zijn geweest voor deze inventarisatie. In verband met de geldigheid en betrouwbaarheid is niet meer geselecteerd op andere trefwoorden zoals 'digital literacy', die vanwege hun aard een oververtegenwoordiging kunnen geven op de categorie "vaardigheden docenten" door introductie van nieuwe methoden voor didaktiek. Het huidige overzicht biedt een indruk van de accenten in de digitaliseringprojecten van het programma Erasmus+. Zonder nader onderzoek kunnen de conclusies niet worden geëxtrapoleerd naar andere vormen van digitalisering in de genoemde sectoren.

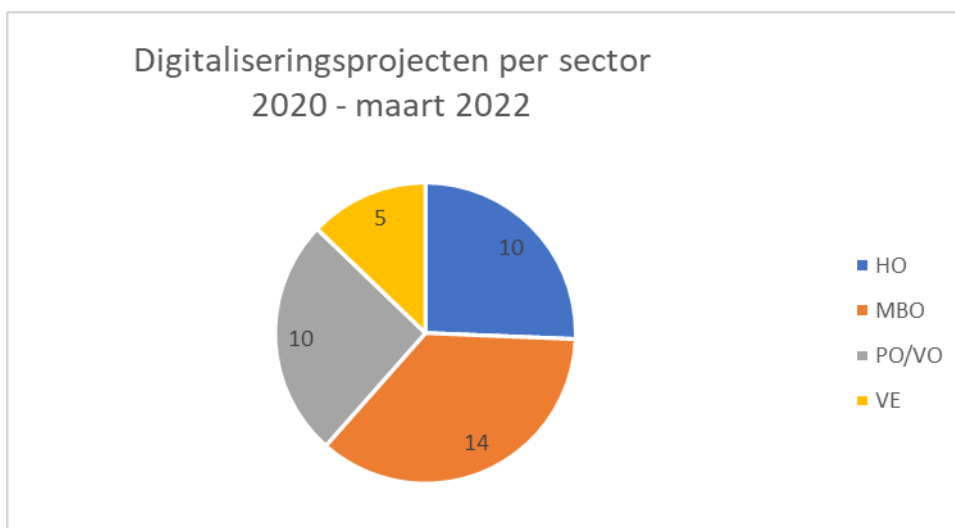
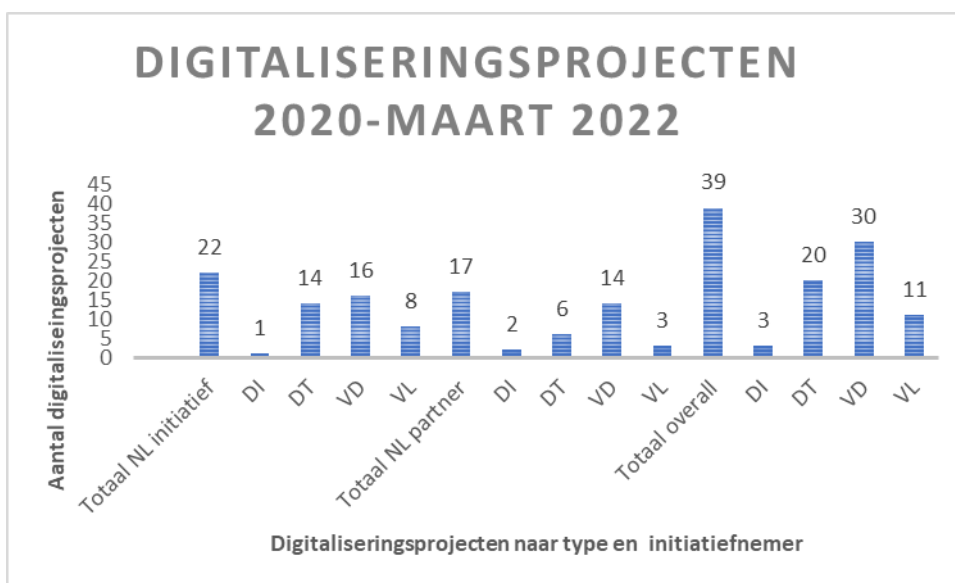
Tabel 12: Samenvattend overzicht van de gevonden projecten (N=39)

Sector (2020)	KA226 NL initiatief	DI	DT	VD	VL	KA226 NL partner	DI	DT	VD	VL	Totaal per sector
HO	4	-	3	2	1	1	1	-	1	-	5
MBO	5	-	3	4	2	4	1	2	3	-	9
PO/VO	9	1	5	7	5	-	-	-	-	-	9
VE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	18	1	11	13	8	5	2	2	4	-	23

Sector (2020-2022)	200-204 NL het initiatief	DI	DT	VD	VL	200-204 NL als partner	DI	DT	VD	VL	Totaal per sector
HO	1	-	-	1	-	4	-	1	4	2	5

MBO	1	-	1	1	-	2	-	-	2	-	3
PO/VO	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1
VE	1	-	2	1	-	2	-	-	2	-	3
Totaal	3	-	2	3	-	9	-	1	9	2	12

Sector (2020)	KA227 NL initiatief	DI	DT	VD	VL	KA227 NL partner	DI	DT	VD	VL	Totaal per sector
HO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MBO	-	-	-	-	-	2	-	2	1	1	2
PO/VO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VE	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	2
Totaal	1	-	1	-	-	3	-	3	1	1	4

5.2 Samenvatting

Uit de inventarisatie kunnen samenvattend de volgende conclusies worden getrokken:

- De meeste internationaliseringsprojecten voor strategische samenwerking rond het thema digitalisering richten zich op vaardigheden van docenten en op digitale toepassingen in het onderwijs.

- Internationalisering draagt, ook als het gaat om digitalisering, in de geïnventariseerde projecten in hoge mate bij aan professionele ontwikkeling van docenten.
- Verbinding tussen sectoren is nog niet veel aan de orde. Het MBO is het meest vertegenwoordigd in de onderzochte projecten.
- Er zijn relatief weinig projecten die het verbeteren van vaardigheden van leerders tot doel hebben en er zijn heel weinig projecten die de nadruk leggen op het verbeteren van de digitale infrastructuur (mogelijk vanwege de goede Nederlandse digitale infrastructuur).
- Samenwerking tussen de materiële en menselijke kant van digitalisering blijft een aandachtspunt om kansen te creëren en het risico van technologie-gedreven tools en trainingen te vermijden.
- De inventarisatie biedt een eerste (maar geen volledig) overzicht van digitaliseringsprojecten in KA2 van het programma Erasmus+.

5.3 Aanbevelingen

Vanuit de conclusies in deze inventarisatie ligt het voor de hand dat er aandacht nodig is voor het risico van technologie gedreven inzet van digitale tools waarbij de menselijke factor (docenten en leerders) een afgeleide is. Ook het betrekken van de doelgroepen (vaardigheden leerders) komt in de inventarisatie naar boven als een aandachtspunt. De flexibiliteit en innovatie die in verschillende sectoren (Parels) aan de orde komt, maar vooral in het MBO sterk aanwezig is, kan mogelijk aanknopingspunten bieden voor de richting van toekomstige digitaliseringsprojecten.

In het AEF rapport worden in 2021 de volgende aanbevelingen gedaan aan het Nationaal Agentschap Erasmus+, die nog steeds als actueel kunnen worden beschouwd.

Het AEF rapport kwam in 2021 met de volgende aanbevelingen voor het NA:

- Stel (interne) prioriteiten op om het thema digitalisering behapbaar te maken
- Pas de inhoudelijke benadering aan op de specifieke context van elke sector
- Indien het NA prioriteert, kies dan wel voor sectorspecifieke doelen
- Zoek waar mogelijk de verbinding tussen projecten in verschillende sectoren
- Maak een bewuste keuze voor gelijkwaardigheid in inspanning of uitkomsten
- Leg zelf actief de koppeling tussen internationalisering en digitalisering en communiceer dit naar partners
- Door proactief partijen met elkaar te verbinden faciliteert het NA een gesprek over de raakvlakken van digitalisering en internationalisering
- Aansluiting zoeken bij organisaties als Kennisnet, saMBO-ICT en SURF kan het NA helpen om projecten te vinden, beoordelen en begeleiden